

ข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในจังหวัดสระแก้ว Policy Proposal Management Special Economic Zone in Sakaeo Province

ปานูมาศ ฉัตรพิทักษ์โชค^{1*}
Panumas Chatpitukchok^{1*}

¹หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

169 ถนนลงหาดบางแสน ตำบลแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี 20131 ประเทศไทย

¹Doctor of Philosophy Program in Public Administration,

Graduate School of Public Administration, Burapha University

169 Bangsaen Beach Road., Saen Suk Sub-district, Muang District,

Chonburi Province, 20131, Thailand

รับต้นฉบับบทความ: 7 กรกฎาคม 2561 ปรับปรุงบทความ: 10 ธันวาคม 2561 ตอรับตีพิมพ์บทความ: 10 กุมภาพันธ์ 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพ ปัญหาและอุปสรรค และข้อเสนอเชิงนโยบายในการบริหารจัดการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในจังหวัดสระแก้ว กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้แทนหน่วยงานระดับนโยบาย จำนวน 2 คน ผู้แทนคณะทำงานระดับพื้นที่ จำนวน 24 คน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้นำชุมชน จำนวน 8 คน งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและแบบสนทนากลุ่ม โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และนำเสนอข้อมูลรูปแบบการบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย พบว่า ศักยภาพในการบริหารจัดการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในจังหวัดสระแก้ว มีความก้าวหน้าตามลำดับ โดยมีคณะกรรมการเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว ทำหน้าที่ในการบริหารจัดการ การประสานนโยบายลงสู่การปฏิบัติ ปัญหาที่พบ ได้แก่ ความล่าช้าในการดำเนินงาน การบริหารจัดการที่ไม่ชัดเจน ปัญหาเขตพื้นที่ชายแดน ปัญหาสิ่งแวดล้อม และอุปสรรคในการพัฒนา ได้แก่ การจัดการระบบอุตสาหกรรมที่ปัจจุบันอยู่ในระยะเริ่มต้นทำให้มีผลต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุนและการยอมรับของประชาชนในพื้นที่ ข้อเสนอเชิงนโยบายที่สำคัญ ควรมีการวางแผนการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบที่ได้มาตรฐาน มีนโยบายเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่เหมาะสม มีการบูรณาการร่วมกันของทุกภาคส่วน เพื่อให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

*ผู้เขียนหลัก

อีเมล: panumas_buu@outlook.co.th

คำสำคัญ

เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว ข้อเสนอเชิงนโยบาย
การบริหารจัดการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

Abstract

This research aimed to study of the potential for the management of the Special Economic Zone in Sa Kaeo Province, problems, obstacles, and policy proposals for applying into Sa Kaeo Special Economic Development Zone. Research samples consisted of 2 representatives from the government agency in policy-making level, 24 representatives from local working group and 8 persons from local administration and community leader. This research is classified as a qualitative research. The tools used for data collection were structured interview forms and group focusing forms. The data were conducted by content analysis and had presented by description.

The results were found that the potential for the management of special economic development zones in Sa Kaeo Province have progressed respectively. With the Special Economic Development Zone Committee in Sa Kaeo Province to manage policy management into practice. Some problems are the delays in operation Management is not clear. Border problem and the environmental problems. Some difficulty for existing industrial management systems are at an early stage, affecting investor confidence and acceptance and the acceptance of people in the area. For the key policy proposal of Special Economic Zone Management should be a systematic management plan and have systematic standardized. The appropriate integration of all sectors. For the most effective work.

Keywords

Special Economic Zone in Sakaeo Province, Policy Proposal,
Special Economic Zone Management

บทนำ

สถานการณ์แนวโน้มของกระแสโลกในยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ได้ส่งผลกระทบต่อให้เกิดปรากฏการณ์ที่ทุกประเทศในภูมิภาคของโลกต้องพึ่งพาอาศัยกัน จากการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศที่สื่อสารได้รวดเร็วครอบคลุมเป็นเครือข่ายแบบไร้พรมแดน ทั้งมิติด้านสังคม การเมือง การปกครอง เทคโนโลยี สภาพแวดล้อม การขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจที่เป็นตัวแปรหลักที่สำคัญประการหนึ่งในการเป็นปัจจัยการพัฒนาประเทศก่อให้เกิดการขยายตัวทางธุรกิจ การค้าระหว่างประเทศ ไปจนถึงระดับภูมิภาค การลงทุนอุตสาหกรรมการผลิต การขนส่งสินค้าหรือบริการ การจ้างแรงงาน ฯลฯ ล้วนแล้วแต่เป็นผลมาจากการพัฒนาการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจที่ได้รับผลมาจากกระแสโลกาภิวัตน์จนทำให้เกิดการปฏิรูปเป็น

ระบบเศรษฐกิจแบบเสรีมากขึ้น เนื่องมาจากการล่มสลายของยุคสงครามเย็นที่ผ่านมา จึงเกิดการขยายตัวเพิ่ม การค้าการลงทุนไปยังต่างประเทศมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อความอยู่รอดและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ หลายประเทศจึงได้ดำเนินการปรับปรุงปฏิรูประบบเศรษฐกิจให้เปิดกว้างเสรี สามารถรองรับการแข่งขัน ทางเศรษฐกิจและปรับปรุงปฏิรูประบบเศรษฐกิจให้เปิดกว้างเสรีและนำกลไกทางตลาดเสรีมาปรับประยุกต์ใช้ ให้เหมาะสม เพื่อสร้างโอกาสทางการค้าให้สามารถแข่งขันกับประเทศในภูมิภาคได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่ง หนึ่งในเครื่องมือที่เป็นแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจที่ได้รับความนิยมและยอมรับกันอย่างแพร่หลายใน ต่างประเทศ นั่นก็คือ เขตเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zone: SEZ)

เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ เป็นพื้นที่แห่งหนึ่งแห่งใดที่ได้รับการกำหนดและพัฒนาขึ้นมาภายใต้ กฎหมายและการบริหารกิจการในลักษณะเฉพาะ แนวความคิดเกี่ยวกับเขตเศรษฐกิจพิเศษนี้มีวัตถุประสงค์หลัก ในการกระจายการพัฒนาไปสู่พื้นที่ต่างๆ เพื่อมิให้การพัฒนาระงกตัวเฉพาะในเมืองใหญ่ โดยใช้กิจกรรม ทางเศรษฐกิจที่หลากหลายเป็นตัวนำในการพัฒนา ซึ่งนอกจากจะช่วยกระจายการพัฒนาไปสู่พื้นที่เฉพาะ ที่ได้รับการจัดตั้งเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษอันเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่เฉพาะ และพื้นที่ใกล้เคียงโดยตรงแล้ว ยังเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและศักยภาพในการแข่งขัน ของประเทศในเวทีการค้าโลกอีกด้วย (Office of the Council of State, 2005, 8)

ประเทศที่นำแนวคิดเขตเศรษฐกิจพิเศษไปประยุกต์ใช้แล้ว แต่อาจเรียกชื่อแตกต่างกันไป เช่น Special Economic Zone, Free Economic Zone, Free Zone เป็นต้น จากการศึกษาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ของทวีปยุโรป มีเขตเศรษฐกิจ (FTZs) แห่งแรกของสหรัฐอเมริกา จัดตั้งขึ้นที่นครนิวยอร์ก ในปี ค.ศ.1937 (พ.ศ. 2481) ปัจจุบัน Foreign Trade Zones มีจำนวน 284 แห่ง ทั่วประเทศในสหรัฐอเมริกา และยังมี FTZ Subzones จำนวน 545 แห่ง (Department of International Trade Promotion, 2011) ส่วนใน ทวีปเอเชีย สาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นประเทศแรกที่พัฒนาและประยุกต์ใช้แนวคิดเขตเศรษฐกิจพิเศษตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2522

สำหรับประเทศไทย มีแนวคิดการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนมายาวนานมากกว่า 10 ปี รัฐบาลมีนโยบายพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ 2 รูปแบบ ได้แก่ เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน และเขตเศรษฐกิจพิเศษในรูปแบบคลัสเตอร์ ถึงแม้ว่าพัฒนาการในช่วงที่ผ่านมายังไม่เกิดผลที่ชัดเจนนัก เนื่องจากมีข้อจำกัดและปัญหาอุปสรรคในการขับเคลื่อนการดำเนินงานในประเด็นด้านความต่อเนื่อง ภายใต้การเปลี่ยนแปลงรัฐบาลบ่อยครั้ง จนกระทั่งหลังจากมีผลการประชุมครั้งที่ 1/2557 เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2557 ของคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) (Office of the National Economics and Social Development Board, 2014) จึงได้จัดลำดับความสำคัญ และจัดระดับพื้นที่ชายแดนที่มีความเหมาะสมและมีศักยภาพเพื่อการพัฒนาเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ชายแดนของประเทศ

จังหวัดสระแก้ว เป็นจังหวัด 1 ใน 5 จังหวัดที่รัฐบาลประกาศให้เป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ในระยะแรกเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) เนื่องจากมีชายแดนติดกับ

จังหวัดบันเตียเมียนเจยของกัมพูชา อีกทั้งยังตั้งอยู่ในระเบียงเศรษฐกิจตอนใต้ที่เชื่อมโยงไทย-กัมพูชา-เวียดนาม (กรุงเทพฯ-สระแก้ว-พนมเปญ-โฮจิมินห์ซิตี้-วังเตา) เป็นฐานการผลิตอุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตร มีจุดผ่านแดนถาวรบ้านคลองลึก อรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ถือเป็นประตูการค้าที่ใหญ่ที่สุดของไทยกับกัมพูชา โดยมีมูลค่าการค้าชายแดนถึง 94,000 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 64 (Chantaburi, 2016) ของมูลค่าการค้าชายแดนไทย-กัมพูชาทั้งหมด อีกทั้งยังตั้งอยู่ใกล้ท่าเรือแหลมฉบังและกรุงเทพฯ สามารถขนส่งสินค้าไปยังท่าเรือหรือขนส่งสินค้าเข้าไปยังกรุงเทพมหานครและเวียดนามตอนใต้ได้อย่างสะดวก

การบริหารจัดการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในจังหวัดสระแก้วในปัจจุบันมีคณะกรรมการเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้วในการบริหารจัดการ โดยมีการดำเนินงานชัดเจน และมีแผนการดำเนินการในการบริหารจัดการเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ รวมทั้งมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งและระบบสาธารณูปโภค เพื่อให้สามารถรองรับกิจกรรมในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษและเชื่อมโยงในภูมิภาคได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Kaewsueb, 2017) ทั้งนี้ นโยบายของรัฐบาลมีกำหนดข้อแม้ว่า เขตเศรษฐกิจพิเศษนั้นจะต้องมีความยั่งยืนไม่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม รวมถึงวิถีแนวทางการดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ท้องถิ่น

จากที่รัฐบาลประกาศได้ประกาศให้จังหวัดสระแก้วเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษนั้น ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาพื้นที่ ซึ่งมีการจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมหรือการนิคมอุตสาหกรรมที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ย่อมทำให้มีประชากรจำนวนมากทยอยเพิ่มเข้ามาในพื้นที่ จะต้องมีปัญหาอุปสรรคต่างๆ เกิดขึ้นตามมา และเพื่อป้องกันการเกิดปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาข้อเสนอเชิงนโยบาย เพื่อเป็นแนวทางการบริหารจัดการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในจังหวัดสระแก้ว จากทุกภาคส่วน ทั้งในระดับผู้กำหนดนโยบาย ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติและผู้นำชุมชนในท้องถิ่นเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์อันเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้วที่ประสบความสำเร็จ มีความยั่งยืนเหมาะสมกับสภาวะแวดล้อมด้านต่างๆ ของพื้นที่และสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาศักยภาพในการบริหารจัดการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในจังหวัดสระแก้ว
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในจังหวัดสระแก้ว
3. เพื่อพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในจังหวัดสระแก้ว

ทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่องข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในจังหวัดสระแก้ว ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นกรอบแนวทางสำหรับการศึกษา ดังนี้

1. ความเป็นมาของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

เขตเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zone: SEZ) หมายถึง เขตพื้นที่ที่จัดตั้งขึ้นเป็นการเฉพาะ ตามกฎหมายเพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมสนับสนุนและอำนวยความสะดวก รวมทั้งให้สิทธิพิเศษบางประการ ในการดำเนินกิจการต่างๆ เช่น การอุตสาหกรรม การพาณิชย์กรรม การบริการ หรือกิจการอื่นใดที่เป็นประโยชน์ แก่การเศรษฐกิจของประเทศ มีวัตถุประสงค์หลักในการกระจายการพัฒนาไปสู่พื้นที่ต่างๆ เพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ (Sithitler, 2015)

การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษบริเวณชายแดนของประเทศไทย เริ่มจากการผลักดันของธนาคาร พัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank: ADB) ภายใต้กลยุทธ์ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากโครงการ ระเบียงเศรษฐกิจ ในปี พ.ศ. 2541 โดยกำหนดการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนไว้ในแผนปฏิบัติการ เพื่อการเปลี่ยนระเบียงการขนส่ง (Transport Corridors) ให้เป็นระเบียงเศรษฐกิจ (Economic Corridors) (International Institute for Trade and Development, 2014) ซึ่งในปี พ.ศ. 2558 คณะกรรมการนโยบาย พัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ (กพน.) ได้กำหนดเขตเศรษฐกิจพิเศษเป็น 2 ระยะ มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการดึงดูด การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) เพิ่มขีดความสามารถของประเทศ กระจายความเจริญสู่ภูมิภาค ลดความเหลื่อมล้ำ ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน และแก้ปัญหาความมั่นคง โดยใช้กลยุทธ์สำคัญ 4 ประการ ได้แก่ 1) สนับสนุนพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ 2) สนับสนุนโครงสร้างพื้นฐาน 3) สนับสนุน SMEs และการลงทุนต่อเนื่อง และ 4) จัดระเบียบพื้นที่เศรษฐกิจชายแดน (Sithitler, 2015) ปัจจุบัน การพัฒนาเขตเศรษฐกิจ พิเศษนับว่าเป็นหนึ่งในนโยบายของรัฐที่สำคัญ ที่ช่วยส่งเสริมการค้าการลงทุนระหว่างประเทศของไทย ได้เป็นอย่างดี

ในการดำเนินงานเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในประเทศไทย และการเตรียมความพร้อมพื้นที่ เป้าหมายระยะแรก 5 พื้นที่ ได้แก่ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว พื้นที่ ชายแดน จังหวัดตราด ด้านสะเดา ด้านปาดังเบซาร์ พื้นที่ชายแดน จังหวัดมุกดาหาร และอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา (Sakdavekeetsorn, 2014, 12) เพื่อเร่งรัดการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าทั้ง ด้านเศรษฐกิจ การค้า อุตสาหกรรม และเทคโนโลยี โดยเป้าหมายสูงสุด คือ ต้องการให้พื้นที่นี้เป็นแกนหลัก ของการพัฒนาประเทศที่เป็นประตูเปิดเชื่อมโยงการพัฒนา (Gateway) ไปสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและ ภาคเหนือพร้อมๆกับเชื่อมเส้นทางการค้าสู่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นศูนย์กลางด้านโลจิสติกส์และ เป็นแหล่งอุตสาหกรรมที่ทันสมัยที่สุดแห่งหนึ่งของโลก (Kaewmanee, 2011, 2)

ในปัจจุบันนี้ ประเทศต่างๆ ทั่วโลกได้ให้ความสำคัญต่อการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zone: SEZ) เพื่อเป้าหมายในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศและดึงดูดเงินลงทุนจากต่างประเทศ โดยทั่วไปแล้วเขตเศรษฐกิจพิเศษจะแบ่งรูปแบบเขตเศรษฐกิจพิเศษออกเป็น 5 ประเภทหลัก

ได้แก่ เขตการค้าเสรี เขตการแปรรูปเพื่อการส่งออก ท่าเรือเสรี เขตประกอบการอุตสาหกรรม และโรงงานเดี่ยว (International Institute for Trade and Development, 2014, 12)

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ เป็นพื้นที่ที่คณะกรรมการนโยบายพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) กำหนดขึ้นเพื่อภาครัฐจะสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐาน สิทธิประโยชน์ ส่งเสริมการลงทุน และบริการอื่นๆ โดยมีกลยุทธ์เพื่อสร้างพื้นที่ชายแดนสำหรับระยะแรก สนับสนุนด้านการลงทุนต่อเนื่องของประเทศไทย และประเทศเพื่อนบ้าน จัดระเบียบพื้นที่ชายแดน รวมทั้งแก้ปัญหาแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย (Sakdavekeetsorn, 2014, 7-8) โดยมีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

2.1 ดำเนินงานภายใต้กรอบกฎหมายปัจจุบัน

2.2 บทบาทแต่ละภาคส่วน

- รัฐ: ให้สิทธิประโยชน์ จัดโครงสร้างพื้นฐาน ปรับกฎระเบียบ
- เอกชน: ลงทุน
- ประชาชน: มีส่วนร่วม และได้รับประโยชน์ในการพัฒนา

2.3 ไม่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สังคมและความมั่นคง

2.4 มีความยืดหยุ่น สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์

2.5 กำหนดพื้นที่ตามเขตปกครองเพื่อความสะดวกในการบริหารจัดการ

3. ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว

ตามประกาศคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) ที่ 1/2558 ลงวันที่ 19 มกราคม พ.ศ. 2558 เรื่อง กำหนดพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ประกอบด้วยจังหวัดตาก สระแก้ว ตราด สงขลา และมุกดาหาร เพื่อรองรับประชาคมอาเซียน (Office of the National Economics and Social Development Board, 2015) จังหวัดสระแก้วได้รับการคัดเลือกให้เป็นหนึ่งในจังหวัดนำร่อง ตามนโยบายของรัฐบาลในการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ โดยมีพื้นที่รวมทั้งหมด 207,500 ไร่ (332 ตร.กม.) ประกอบด้วยพื้นที่ 4 ตำบล ใน 2 อำเภอ ได้แก่ ตำบลท่าข้าม ตำบลบ้านด่าน ตำบลป่าไร่ ซึ่งอยู่ในเขตอำเภออรัญประเทศ และตำบลผักชะ ซึ่งอยู่ในเขตอำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว

จังหวัดสระแก้ว จัดเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีพรมแดนติดกับประเทศกัมพูชา มีจุดผ่านแดนตั้งอยู่ที่อำเภออรัญประเทศ ซึ่งเป็นศูนย์กลางการค้าชายแดนเชื่อมต่อกับกัมพูชา และเวียดนาม โดยมีแนวทางการพัฒนาเป็นศูนย์อุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตรและการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ และให้ความสำคัญกับการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการลงทุนและการค้าชายแดน รวมทั้งวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม นอกจากนี้ ยังมีเป้าหมายในการพัฒนาอุตสาหกรรมอื่นๆ ได้แก่ อุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม ศูนย์กระจายสินค้า และพัฒนาระบบโลจิสติกส์ เป็นต้น (Chantaburi, 2016) เพื่อสร้างประโยชน์จากความเชื่อมโยงกับฐานการผลิตหลักของประเทศ/ภาค/และประเทศในภูมิภาค และตอบสนองต่อเป้าหมายการพัฒนาประเทศในภาพรวม

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Samaikul (2014) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าชายแดน กรณีศึกษา ตลาดมิตรภาพชายแดนไทย-กัมพูชา ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา ควรมีการเสนอนโยบายไปยังรัฐบาล เพื่อกำหนดให้บริเวณตลาดมิตรภาพชายแดนไทย-กัมพูชาเป็น เขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าการค้า และดึงดูดนักลงทุนชาวไทยเข้ามาค้าขาย ควรมีการปรับปรุง เรื่องระบบภาษี และขั้นตอนการนำสินค้าเข้า-ออก ประเทศให้มีความสะดวก รวดเร็ว

Funkhiaw (2016) ได้ศึกษาเรื่องข้อเสนอเพื่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนในพื้นที่ จังหวัดตาก มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อเสนอเพื่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนและเพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคของการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนในพื้นที่จังหวัดตาก เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการศึกษา พบว่า ผู้สัมภาษณ์มีข้อเสนอให้จัดตั้งใน 2 พื้นที่ ได้แก่ พื้นที่ 3 อำเภอชายแดนในจังหวัดตากหรือพื้นที่ 5,603 ไร่ ในอำเภอแม่สอด ควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าว ขยายเวลาเปิด-ปิด ด่านพรมแดนและการข้ามพรมแดน ควรมีหน่วยงานบริหารเขตเศรษฐกิจ และด้านปัญหาอุปสรรคของการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนได้แก่ ขอบเขตพื้นที่ไม่ชัดเจน ข้อกำหนดไม่สอดคล้องกับแนวทางพัฒนา ขาดการให้ข้อมูลและการสร้างความเข้าใจที่เพียงพอ และการบริหารจัดการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษยังไม่ ชัดเจน

Ishida (2009, 8-10) ได้ศึกษาเรื่อง เขตเศรษฐกิจพิเศษและทางเดินเศรษฐกิจ ผลการศึกษา พบว่า เขตเศรษฐกิจพิเศษ (SEZ) ได้กลายเป็นปัจจัยที่สำคัญสำหรับการพัฒนาภูมิภาคในประเทศกำลังพัฒนา เช่น ประเทศจีนและประเทศในกลุ่มอาเซียน มีโครงการระเบียงเศรษฐกิจ (Economic Corridors) และข้อตกลง Cross Border Transportation Agreement (CBTA) ก่อให้เกิดโครงการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษตามแนว ระเบียงเศรษฐกิจ เนื่องจากโครงการดังกล่าวเป็นการเชื่อมโยงเมืองสำคัญและท่าเรือสำคัญของอนุภูมิภาคเข้า ด้วยกัน จึงสามารถใช้ประโยชน์จากท่าเรือที่จะเป็นประตูไปยังภูมิภาคอื่น

วิธีการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การศึกษานี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่บริเวณเขตเศรษฐกิจพิเศษใน จังหวัดสระแก้ว โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลสำคัญออกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย

1.1 กลุ่มผู้กำหนดนโยบาย เป็นการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 2 คน ได้แก่ ผู้แทนจากคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎมนตรี (สศช.) และผู้บริหารการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.)

1.2 กลุ่มผู้นำนโยบายมาปฏิบัติในพื้นที่ เป็นการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 24 คน ได้แก่ ผู้แทนคณะทำงานเพื่อขับเคลื่อนการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจ พิเศษ จังหวัดสระแก้วในระดับพื้นที่ ตามคำสั่งจังหวัดสระแก้วที่ 2400/2556

1.3 กลุ่มผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้นำชุมชน เป็นการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำนันในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดสระแก้ว จำนวน 4 ตำบล ได้แก่ ตำบลผักขะ ตำบลท่าข้าม อำเภอวัฒนานคร ตำบลบ้านด่าน ตำบลป่าไร่ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว รวมจำนวน 8 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในวิจัยและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

2.1 แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) จากกลุ่มตัวอย่างได้แก่ กลุ่มผู้กำหนดนโยบาย และกลุ่มผู้นำนโยบายมาปฏิบัติในพื้นที่ จำนวน 26 คน

แนวคำถามการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย แบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 ประเด็นคำถามการสัมภาษณ์เกี่ยวกับบริบทและศักยภาพของพื้นที่จังหวัดสระแก้ว ความสามารถในการแข่งขันของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว การบริหารจัดการพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว และข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการบริหารจัดการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว สำหรับวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการติดต่อและประสานงานกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความร่วมมือในการสัมภาษณ์ และผู้วิจัยลงพื้นที่ในการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

2.2 แบบสนทนากลุ่ม กลุ่มตัวอย่างในการสนทนากลุ่มได้แก่ กลุ่มผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้นำชุมชน จำนวน 8 คน

แบบสนทนากลุ่ม ประกอบด้วยประเด็นคำถามสนทนากลุ่มเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการและการดำเนินงานในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วและข้อเสนอแนะ

สำหรับวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยดำเนินการติดต่อและประสานงานกลุ่มตัวอย่าง เพื่อบรรยายวันและเวลาในการลงพื้นที่และจัดเวทีสนทนากลุ่ม (Focus Group)

3. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือและข้อมูลการวิจัย

ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์และแบบสนทนากลุ่ม ให้อาจารย์ที่ปรึกษาและที่ปรึกษาร่วมตรวจสอบความถูกต้อง จากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ได้แก่ 1) ดร.ชานาญ งามมณีอุดม 2) ดร.ไชยา กุฎาคร 3) อาจารย์ ดร. สุปรานี ธรรมพิทักษ์ 4) นางสาวสมจิณณ์ พิสิทธิ์ 5) ดร.ปรียาวดี ผลนอก พิจารณา ให้ความคิดเห็น รวมทั้งตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสมกับภาษา แล้วผู้วิจัยนำมาปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์และแบบสนทนากลุ่มให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น สามารถสื่อความหมายได้อย่างชัดเจนและได้ข้อมูลที่ตรงประเด็นตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยก่อนนำไปสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มกับกลุ่มตัวอย่าง

4. การจัดทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษานิววิจัยครั้งนี้ได้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) และสร้างข้อสรุปจากการศึกษา มีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) โดยตรวจสอบแหล่งที่มา 3 แหล่ง ได้แก่ เวลา สถานที่ และบุคคล การตรวจสอบข้อมูลสามเส้า ด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธีการและข้อมูลด้านต่าง ๆ กัน ใช้วิธีการสังเกตควบคู่กับการซักถาม พร้อมกันนั้นก็ศึกษาข้อมูลจากแหล่งเอกสาร เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกันเมื่อข้อมูลมีความถูกต้องแล้ว หลังจากนั้นก็นำข้อมูลออกเป็นประเภท หรือแบ่งไปตามหมวดหมู่ ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในวิจัย และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ความคิดเห็น เพื่อให้ได้ข้อสรุป ข้อคิดเห็น หรือแนวทางต่างๆ ที่มีความชัดเจน และนำเสนอข้อมูลและผลการวิเคราะห์ในรูปแบบการบรรยายเชิงพรรณนา และนำเสนอตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในจังหวัดสระแก้ว ได้มีการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย สามารถสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ศักยภาพในการบริหารจัดการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในจังหวัดสระแก้ว

จากการศึกษาของคณาจารย์ ศักยภาพ ความพร้อมและความเหมาะสมของพื้นที่จังหวัดสระแก้ว ที่นำไปสู่การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว ในด้านการบริหารจัดการ ได้ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว ซึ่งคณะกรรมการชุดนี้มีหน้าที่ในการวิเคราะห์ รวบรวมปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษในจังหวัดสระแก้ว มีการประสานนโยบายลงสู่การปฏิบัติในระดับพื้นที่เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนารวมถึงการติดตามประเมินผล เพื่อนำผลการดำเนินงานมาวางแผนกำหนดนโยบายการพัฒนาต่อไป

2. ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการและการดำเนินงานเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในจังหวัดสระแก้ว

2.1 ปัญหาในการบริหารจัดการและการดำเนินงานในเขตพัฒนา เศรษฐกิจพิเศษในจังหวัดสระแก้ว

2.1.1 ปัญหาความล่าช้าในการดำเนินการพัฒนาให้เขตเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วให้เกิดเป็นรูปธรรม อีกทั้งนโยบายรัฐบาลเกี่ยวกับกระบวนการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจยังไม่ชัดเจน ส่วนใหญ่ยังเป็นลักษณะการสั่งการจากด้านบนลงล่าง (Top-Down) ซึ่งหากมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายการบริหารจัดการ จะส่งผลให้การพัฒนาไม่มีความต่อเนื่อง ดังให้ผู้ให้ข้อมูลท่านที่ 25 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2561 กล่าวว่า “ความไม่ชัดเจนในเรื่องการบริหารจัดการนั้น หากมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายในการดำเนินงาน การบริหารจัดการก็เปลี่ยนตามไปด้วย”

2.1.2 ปัญหาข้อกฎหมายที่ไม่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ปัญหาด้านที่ดินและผังเมือง ข้อพิพาทเขตพื้นที่ชายแดนที่ยังไม่ชัดเจนระหว่างชายแดน ไทย-กัมพูชา จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญท่านที่ 10 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2561 กล่าวว่า “ชาวบ้านที่มีปัญหาด้านเอกสารสิทธิ์ที่ไม่ถูกต้องรวมถึงปัญหาพื้นที่โซนสี และพื้นที่ทับซ้อน และเมื่อมีโรงงานเกิดขึ้นก็มีแรงงานกัมพูชาเข้ามาทำงาน มีปัญหาการลักลอบเข้าเมือง” ซึ่งสถานการณ์แรงงานต่างด้าว ชาวกัมพูชาในพื้นที่จังหวัดสระแก้วยังคงมีแนวโน้มสูง ถึงแม้ว่ารัฐบาลจะมีนโยบายการขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าว แต่ยังมีลักลอบเข้ามาเป็นจำนวนมาก

2.1.3 ปัญหาสิ่งแวดล้อมเมื่อมีสร้างระบบอุตสาหกรรมในพื้นที่อาจทำให้สังคมเปลี่ยนจากสังคมเกษตรกรรมเข้าสู่สังคมอุตสาหกรรมมากขึ้น เกิดมลพิษทางอากาศ ทางเสียง ปัญหาน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม ปัญหาการทำลายป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติ สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญท่านที่ 4 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2561 กล่าวว่า “ผลกระทบเกิดจากการที่มีโรงงานอุตสาหกรรมเข้าเยอะมีรอยเยอะขึ้น เกิดมลพิษทางอากาศมากขึ้น สำหรับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นนี้ นำไปสู่ปัญหาสุขภาพของประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากมลพิษทางอากาศ ซึ่งนับเป็นปัญหาที่อันตรายที่ควรได้รับการแก้ไขเร่งด่วน”

2.2 อุปสรรคของการบริหารจัดการและการดำเนินงานในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ในจังหวัดสระแก้ว

2.2.1 พื้นที่อุตสาหกรรมและคลังสินค้าของจังหวัดสระแก้ว ยังมีสัดส่วนน้อย การจัดการระบบอุตสาหกรรมในปัจจุบันอยู่ในระยะเริ่มต้นทำให้มีผลต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุน

2.2.2 ความแตกต่างในด้านกฎหมาย ระเบียบปฏิบัติ รวมถึงนโยบายระหว่างประเทศที่ไม่สอดคล้องกัน

2.2.3 ประชาชนในพื้นที่ ไม่ยอมรับนโยบายการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

3. ข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในจังหวัดสระแก้ว

3.1 ด้านการบริหารจัดการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในจังหวัดสระแก้ว ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และมีความยั่งยืนนั้น สามารถสรุปข้อเสนอจากกลุ่มผู้กำหนดนโยบายและกลุ่มผู้นำนโยบายมาปฏิบัติในพื้นที่ มีกลไกการสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐและเอกชน รัฐส่วนกลางควรให้อำนาจแก่หน่วยงานในพื้นที่ การทำงานต้องบูรณาการโดยทุกภาคส่วนต้องประสานงาน วางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบจากระดับนโยบายสู่ท้องถิ่น และควรมีการกำกับติดตามประเมินผลเมื่อการดำเนินงานเสร็จสิ้นหรือสิ้นสุดโครงการ

3.2 ด้านกฎหมาย กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีข้อเสนอที่สอดคล้องตรงกันว่า ควรเพิ่มการจัดระเบียบพื้นที่ชายแดน ปรับปรุงกฎระเบียบเพื่อให้ความสะดวกในการค้า การลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว

3.3 ด้านการศึกษา กลุ่มผู้กำหนดนโยบายและกลุ่มผู้นำนโยบายมาปฏิบัติในพื้นที่ สถาบันการศึกษาควรจัดทำหลักสูตรแผนการศึกษาแบบบูรณาการที่เหมาะสมกับการพัฒนาผู้เรียน

มหาวิทยาลัยควรมีหลักสูตรที่ส่งเสริมนักศึกษา ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ และเตรียมนักศึกษาที่ต้องการทำงานในพื้นที่ รวมทั้งการส่งเสริมการพัฒนาด้านการศึกษาและยกระดับมาตรฐานทักษะด้านฝีมือแรงงานเพื่อเตรียมความพร้อมรองรับและสร้างทางเลือกในการประกอบอาชีพในอนาคต สามารถตอบสนองต่อเป้าหมายการพัฒนาประเทศ

3.4 ด้านสาธารณสุข กลุ่มผู้นำนโยบายมาปฏิบัติในพื้นที่มีข้อเสนอว่า ควรเตรียมความพร้อมระบบการรักษาพยาบาลให้มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน และกลุ่มผู้นำชุมชนมีข้อเสนอว่า ควรส่งเสริมการดูแลสุขภาพให้แก่ประชาชนเพื่อสามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

3.5 ด้านสิ่งแวดล้อม ควรมีมาตรการในการบริหารจัดการขยะอย่างถูกวิธี และโรงงานควรมีระบบป้องกันมลพิษทางอากาศ และการกำจัดน้ำเสียอย่างถูกวิธี และควรสร้างความตระหนักในด้านสิ่งแวดล้อมให้มากขึ้นกว่าเดิม

3.6 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน เทคโนโลยี และนวัตกรรม ส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมใหม่หรือการใช้เทคโนโลยีที่มีความทันสมัยที่ใช้ในการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและส่งเสริมการพัฒนาสินค้าให้มีมาตรฐานสากล

อภิปรายผลการวิจัย

1. ศักยภาพในการบริหารจัดการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในจังหวัดสระแก้ว

การบริหารจัดการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในจังหวัดสระแก้วมีความก้าวหน้าตามลำดับ โดยจังหวัดสระแก้วได้ดำเนินการจัดตั้งคณะทำงานเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในจังหวัดสระแก้ว มีการประสานนโยบายลงสู่การปฏิบัติ และด้วยลักษณะทางภูมิศาสตร์ของจังหวัดสระแก้ว มีองค์ประกอบของพื้นที่ที่มีความพร้อม ทำให้เป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงการคมนาคมและการค้าสู่ประเทศเพื่อนบ้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Bulan (2015, 56-58) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การพัฒนายุทธศาสตร์การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนบูรพา: ศึกษาเฉพาะกรณี จังหวัดสระแก้ว พบว่า มีการเตรียมความพร้อมของพื้นที่และการจัดทำโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการเข้าสู่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ โดยมีการวางแผนดำเนินการตามยุทธศาสตร์การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนบูรพา

2. ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการและการดำเนินงานในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในจังหวัดสระแก้ว

ในด้านทิศทางการพัฒนาการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษตามนโยบายของรัฐบาลแม้จะมีข้อกำหนดว่าเขตเศรษฐกิจพิเศษนั้นจะต้องมีความยั่งยืน ไม่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม แต่ในการพัฒนาย่อมมีผลกระทบตามต่อชุมชนรวมถึงวิถีการดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ โดยปัญหาที่เกิดขึ้น เป็นปัญหาในการบริหารจัดการและการดำเนินงานในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในจังหวัดสระแก้วที่มีความล่าช้า ปัญหาข้อกฎหมายและด้านสิ่งแวดล้อม เป็นต้น และอุปสรรคที่พบ คือ พื้นที่อุตสาหกรรมและคลังสินค้าของจังหวัดสระแก้ว ยังมีสัดส่วนน้อย ทำให้มีผลต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุน ความแตกต่างในด้านกฎหมายและ

การยอมรับของประชาชนในพื้นที่ที่ไม่เข้าใจเกี่ยวกับนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จากปัญหาดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kaewsueb (2017, 15-18) ได้ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจ ชายแดนไทย-กัมพูชาที่เหมาะสมต่อความมั่นคง: กรณีศึกษาจังหวัดสระแก้ว พบว่า มีผลกระทบต่อปัญหา ด้านความมั่นคงเพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน อันได้แก่ ปัญหายาเสพติด และปัญหาแรงงานต่างด้าวและการลักลอบ เข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย เป็นต้น

2. ข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในจังหวัดสระแก้ว

ข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วให้เป็นที่ไปตามวัตถุประสงค์และ มีความยั่งยืนนั้น ควรมีการบริหารจัดการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในจังหวัดสระแก้วที่มีการวางแผน การบริหารจัดการอย่างเป็นระบบที่ได้มาตรฐาน มีนโยบายเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่เหมาะสม มีการบูรณาการร่วมกันของทุกภาคส่วน เพื่อให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพสูงสุดทั้งในด้านกฎหมาย ด้านการศึกษา ด้านสาธารณสุข ด้านสิ่งแวดล้อม สร้างความเป็นอยู่ที่ดีและสามารถตอบสนองต่อเป้าหมายของการพัฒนา สอดคล้องกับงานวิจัยของ Funkhiew (2016 , 118-120) ได้ทำการศึกษาเรื่องข้อเสนอเพื่อการพัฒนา เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ในพื้นที่จังหวัดตาก ผลการศึกษา พบว่า พื้นที่จังหวัดตากโดยเฉพาะอำเภอแม่สอด มีความตื่นตัวในการพัฒนาเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษอย่างมาก ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้ประกอบการ ภาคบริการ และประชาชน เนื่องจากเห็นโอกาสในการพัฒนาพื้นที่และการประกอบอาชีพในอนาคต การพัฒนา เขตเศรษฐกิจพิเศษควรให้ครอบคลุมในพื้นที่ ด้านการจัดการทางรัฐบาลควรสร้างความชัดเจนในการบริหารจัดการ มีหน่วยงานบริหารเขตเศรษฐกิจโดยเฉพาะที่มีการดำเนินการขับเคลื่อนอย่างจริงจังเพื่อดึงศักยภาพของพื้นที่ ที่แตกต่างกันมาใช้ได้ในอนาคต ควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าว ขยายเวลาเปิดปิด ด้านพรมแดนและการข้ามพรมแดน นอกจากนี้ ควรมีการประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจให้ประชาชน ทราบเกี่ยวกับลักษณะหรือรูปแบบของเขตเศรษฐกิจพิเศษ

การบริหารจัดการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในจังหวัดสระแก้ว จึงเป็นนโยบายทางเศรษฐกิจที่มีความสำคัญเพื่อให้การจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดสระแก้วสามารถพัฒนาพื้นที่ให้เป็นเขตอุตสาหกรรม การผลิตและการส่งออกสินค้าที่มีประสิทธิภาพ สร้างทางเลือกแก่นักลงทุน ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ สร้างความเจริญก้าวหน้าและกระจายรายได้สู่ชุมชน การพัฒนาที่ประสบความสำเร็จจะเป็นกลไกสำคัญ ที่นำไปสู่การพัฒนาจังหวัดสระแก้ว เป็นพื้นที่เศรษฐกิจสำคัญของประเทศ สามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของ ประชาชนในจังหวัดสระแก้วและนำไปสู่ความมั่นคงของประเทศต่อไป

สรุป

การวิจัยเรื่องข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในจังหวัดสระแก้ว สรุปได้ว่า จังหวัดสระแก้วได้รับการคัดเลือกเป็นหนึ่งในจังหวัดนำร่องตามนโยบายของรัฐบาลในการจัดตั้ง เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อรองรับประชาคมอาเซียน เนื่องจากลักษณะทางกายภาพของพื้นที่มีความเหมาะสม และในการบริหารจัดการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในจังหวัดสระแก้ว มีแผนการดำเนินการ

เพื่อให้การบริหารจัดการเป็นไปตามนโยบายของรัฐบาล ในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดสระแก้วจึงมีความเหมาะสมในการจัดตั้งเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ทั้งนี้ในการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในจังหวัดสระแก้ว ปัญหาที่พบได้แก่ ปัญหาความล่าช้าในการดำเนินงาน ให้นโยบายการบริหารยังไม่ชัดเจน และปัญหาข้อกฎหมายที่ไม่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ รวมถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมซึ่งอุปสรรคที่พบ ได้แก่ พื้นที่อุตสาหกรรมและคลังสินค้าของจังหวัดสระแก้วยังคงมีสัดส่วนน้อยในการจัดการระบบอุตสาหกรรมที่ปัจจุบันอยู่ในระยะเริ่มต้น ทำให้มีผลต่อความเชื่อมั่นของหน่วยงานอื่นที่จะมาลงทุน และการยอมรับของประชาชนในพื้นที่ ข้อเสนอเชิงนโยบายที่สำคัญ ควรมีการวางแผนการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบที่ได้มาตรฐาน มีนโยบายเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่เหมาะสม มีการบูรณาการร่วมกันของทุกภาคส่วนทั้งส่วนกลาง จังหวัด ท้องถิ่น ภาคประชาสังคม สร้างมาตรการ ด้านกฎหมาย ในการจัดระเบียบพื้นที่ชายแดนและการควบคุมแรงงาน และพัฒนาระบบการศึกษาเพื่อพัฒนารองรับการสร้างแรงงานในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษในอนาคต และส่งเสริมด้านสาธารณสุขการดูแลสุขภาพแก่ประชาชนเพื่อให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

จากการวิจัยเรื่องข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในจังหวัดสระแก้ว ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการศึกษาวิจัย

1.1 จังหวัดสระแก้วและหน่วยงานในพื้นที่ ควรนำข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนการดำเนินงานและพัฒนาการบริหารจัดการเขตเศรษฐกิจพิเศษให้มีความเหมาะสมมากขึ้น สามารถเกิดประโยชน์แก่ประชาชนอย่างแท้จริง

1.2 ภาครัฐควรสนับสนุนด้านการศึกษา และให้ความรู้กับประชาชนในพื้นที่ และประชาสัมพันธ์การดำเนินงาน เพื่อให้ประชาชนได้เข้าใจถึงนโยบายและประโยชน์ที่จะได้รับจากการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ และจังหวัดสระแก้วควรพัฒนาโครงสร้างระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานในพื้นที่ให้เพียงพอเพื่อรองรับการขยายตัวของชุมชนสู่สังคมอุตสาหกรรม

1.3 จังหวัดสระแก้วควรมีมาตรการในกำหนดนโยบายพัฒนาและปฏิรูปกฎหมายให้ทันสมัยเพื่อเป็นมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาพื้นที่ชายแดนและคุ้มครองด้านแรงงานทั้งชาวไทยและต่างชาติ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาผลที่เกิดจากการนำนโยบายการบริหารจัดการเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้วไปปฏิบัติที่สามารถทำให้เกิดประโยชน์เกิดประสิทธิภาพสอดคล้องกับการพัฒนาจังหวัดสระแก้วและความต้องการของชุมชน

2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาและอุปสรรคที่จะเกิดกับประชาชนที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว

2.3 ควรศึกษาศักยภาพและแนวทางการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว ที่มีความเป็นไปได้ในเชิงนโยบาย เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนและกำหนดนโยบายในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้วให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

References

- Bulan, K. (2015). Strategic development for establishment of Special Economic Zone in the Burapha Border of Thailand: A case study of Sakaeo Province. *Journal of Political Science*. 2(1), 49-66. [in Thai]
- Chantaburi, S. (2016) **Special Economic Zone, Sa Kaeo - Poipet: Trade gate to Indochina**. Retrieved January 20, 2019, form http://www.asean thai.net/ewt_news.php?nid=5560&filename=index. [in Thai]
- Department of International Trade Promotion. (2011). **Special Economic Zone in the United States**. Retrieved January 20, 2019, form <https://www.ryt9.com/s/expd/1309925>.
- Funkhiaw, A. (2016). Proposals for developing the Border Special Economic Zones in Tak Province. *Journal of Public Administration and Politics*. 5(1), 89-125 [in Thai]
- International Institute for Trade and Development. (2014). **Research reports, guidelines and measures for the development of Special Economic Zones in the Thai Border Area**. Retrieved May 18, 2017, form e-library.itd.or.th/viewer/14449904/Download. [in Thai]
- Ishida, M. (2009). Special Economic Zones and Economic Corridors. In A. Kuchiki & S. Uchikawa (eds.). **Research on development strategies for CLMV countries, ERIA research project report 2008-5**. (pp.33-52). Jakarta: ERIA.
- Kaewsueb, S. (2017). **Suitable development pattern of Thai-Cambodia border economy for national security: Case study for Srakeaw Province**. Retrieved November 18, 2018, from www.awc.ac.th/awcdata/research/118.pdf. [in Thai]
- Kaewmanee, R. (2011). **Progress of law enforcement "Special Economic Zone"**. Retrieved April 6, 2017, form <http://www.oie.go.th/sites/default/files/attachments/article/specialeconomiczone-18032556.pdf>. [in Thai]
- Office of the Council of State. (2005). **Constitution of the Kingdom of Thailand BE 2548**. Bangkok: Office of the Council of State. [in Thai]
- Office of the National Economics and Social Development Board. (2014). **Operational guidelines, special economic zone, July 18th 2014**. Retrieved January 20, 2019, form https://www.boi.go.th/upload/content/BOI-book%202015_20150818_95385.pdf. [in Thai]
- Office of the National Economics and Social Development Board. (2015). **Special economic zone development area**. Retrieved November 18, 2018, from https://www.nesdb.go.th/ewt_news.php?nid=5203&filename=index. [in Thai]

-
- Sakdavekeetsorn, S. (2014). Border economic development zone: Handout of the 2nd AEC Friendship, Burapha Economic Special Economic Zone: A case study Sakaeo province. **Political Science Review Journal**. 2(1), 4-12 [in Thai]
- Samaiikul, M. (2014). **Border trade and economic development: Case study of "Friendship Border Market Thai-Cambodia" Sakaeo Province**. (Master's thesis, Master of Education (Development Education), Silpakorn University). [in Thai]
- Sithitlert. T. (2015). **Special article, 5 special economic zones, 6 provinces to support AEC**. Retrieved january 20, 2019, form http://www.asean thai.net/ewt_news.php?nid=4393&filename=index. [in Thai]